

بررسی نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایجاد اشتغال

صفدر اکبری پور *

مقدمه:

امروزه کشورهای جهان را با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنها به کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و توسعه نیافته تقسیم کرده‌اند. بر اساس این تعاریف، کشورهای توسعه یافته کشورهایی می‌باشند که مراحل توسعه یافتگی را طی نموده و شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور خود را همگام با تحولات جهانی و مطابق با شرایط زمان تغییر داده و در آخرین مراحل توسعه یافتگی قرار دارند. کشورهای در حال توسعه کشورهایی هستند که اخیراً در مسیر توسعه قرار گرفته و منظور از کشورهای بی توسعه کشورهایی می‌باشند که از شرایط اجتماعی، اقتصادی لازم برای حرکت در مسیر توسعه محروم مانده‌اند.

در گذشته اصطلاح توسعه مترادف با رشد بوده و بر حسب ملاک‌های اقتصادی به ویژه تولید ناخالص ملی کشور محاسبه می‌گردید این در حالی است که با توجه به تغییر و تحولات جهانی صورت گرفته، امروزه توسعه را جریانی چند بعدی می‌دانند که مستلزم تغییر اساسی در ساخت اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی کشورها بوده و با ملاک‌های متعددی از قبیل تولید ناخالص ملی، نیروی انسانی، آموزش، بهداشت و... محاسبه می‌گردد.

یکی از شاخص‌های اصلی جهت تعیین میزان توسعه یافتگی کشورها، شاخص نیروی انسانی به ویژه نیروی انسانی متخصص و ماهر می‌باشد که اغلب اندیشمندان به گونه‌ای به آن اشاره داشته و از آن به عنوان عمده‌ترین عامل توسعه و یا توسعه نیافتگی یاد کرده‌اند.

در این راستا یکی از نکات حائز اهمیت در این زمینه توجه به این موضوع است که آموزش (اعم از آموزش‌های رسمی و غیر رسمی) در صورتی می‌تواند به عنوان عامل توسعه محسوب شود که مطابق با نیاز بازار کار صورت گرفته و دانش آموختگان بتوانند پس از کسب مهارت در یکی از فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه جذب بازار کار گردند.

در یک تقسیم بندی کلی برخی از عمده ترین امتیازات سرمایه گذاری در بخش آموزش را می توان به شرح ذیل بر شمرد:

- ◆ ۱- سرمایه گذاری در امر آموزش، رشد اقتصادی بالایی را به همراه خواهد داشت. به عبارت دیگر برای رسیدن به رشد اقتصادی بالا باید توجه جدی تر و همه جانبه ای را به امر آموزش معطوف نمود.
- ◆ ۲- برای از بین بردن فقر در یک جامعه باید آموزش را نقطه شروع قلمداد کرد زیرا آموزش بیشتر، فقر کمتر و آموزش کمتر، فقر بیشتر را به دنبال خواهد داشت.
- ◆ ۳- رسیدن به عدالت اجتماعی، به عنوان سرلوحه و یکی از اهداف مدل رشد و توسعه اقتصادی، در گرو بسط و توسعه آموزش قرار دارد.
- ◆ ۴- سرمایه انسانی، بهره‌وری نیروی کار و بهره‌وری سرمایه فیزیکی را به طور همزمان افزایش می‌دهد و لذا لازم است که توجه ویژه‌ای به امر سرمایه انسانی (بالاخص از بعد آموزشی آن) معطوف گردد.
- ◆ ۵- در جوامعی که از آموزش بالاتری برخوردارند، بهره‌وری اقتصادی، بالاتر از جوامعی است که از آموزش پایین تری برخوردارند.
- ◆ ۶- سرمایه گذاری در امر آموزش، منجر به ایجاد یک محیط اجتماعی مطلوب و مناسب برای بروز استعدادها و خلاقیت‌های افراد جامعه خواهد شد.
- ◆ ۷- افراد آموزش دیده از شانس بیشتری جهت جذب در بازار کار برخوردارند.

باعنایت به لزوم برگزاری دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای برای ارتقاء سطح دانش و مهارت جویندگان کار، در کشورهای مختلف جهان، سازمان‌ها، نهادها و مراکز مختلف علمی و آموزشی در زمینه ارائه آموزش‌های مورد نیاز به متقاضیان فعالیت می‌نمایند. در کشور ما نیز وظیفه ارائه آموزش‌های رسمی به عهده وزارت آموزش و پرورش

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده و مراکز، موسسات، سازمان‌ها و نهادهای متعددی نیز در زمینه ارائه آموزش‌های غیر رسمی به متقاضیان فعالیت می‌نمایند که از جمله عمده ترین این مراکز می‌توان از «سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور» نام برد که وظیفه ارائه آموزش‌های مورد نیاز به متقاضیان، به ویژه در زمینه‌های فنی و تخصصی را به عهده داشته و با ارائه آموزش‌های مهارتی به متقاضیان نسبت به تربیت و تأمین نیروی کار مورد نیاز بخش‌های مختلف صنعتی، کشاورزی و خدماتی کشور ایفای نقش می‌نمایند. براین اساس یکی از مباحث اساسی و عمده‌ای که همواره ذهن بسیاری از محققین و دست اندرکاران بخش اشتغال کشور را به خود معطوف نموده اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و نقش این گونه آموزش‌ها در فراهم نمودن شرایط لازم جهت اشتغال جویندگان کار می‌باشد. در این راستا در مقاله حاضر برآنیم تا ضمن بررسی وضعیت مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و همچنین بیان مسائل و مشکلات این مراکز در زمینه ارائه خدمات مورد نیاز به متقاضیان، به نقش مراکز مذکور در فراهم نمودن زمینه لازم جهت اشتغال جویندگان کار بپردازیم. بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار بر حسب مهارت بر اساس آمار و اطلاعات به دست آمده از دفاتر کار یابی غیر دولتی استان تهران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۱ نشان می‌دهد که تعداد ۲۱۰۵۳۸ نفر جوینده کار در دفاتر مذکور ثبت نام نموده و از این تعداد ۷۴۱۵۰ نفر معادل ۳۵ درصد کل جویندگان کار فاقد مهارت و ۱۳۶۳۸۸ نفر معادل ۶۵ درصد جویندگان کار دارای مهارت بوده‌اند. در جدول شماره (۱) تعداد کل جویندگان کار ثبت نام شده در دفاتر کار یابی غیر دولتی استان تهران طی سال‌های فوق الذکر به تفکیک وضعیت مهارت و نوع مدرک آموزشی آنان آمده است:

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده در بین دفاتر کار یابی غیر دولتی بر حسب وضعیت مهارت در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۱ (استان تهران)

وضعیت مهارت	سال	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	جمع کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
فاقد مهارت		۶۱۸۷	۸۴۲۷	۹۸۰۳	۱۷۷۹۳	۳۱۹۴۰	۷۴۱۵۰	۳۵
دارای مهارت		۱۳۹۲۹	۱۳۳۹۱	۱۶۹۲۶	۳۷۲۳۳	۵۴۹۰۹	۱۳۶۳۸۸	۶۵
دارای مدرک آموزش فنی و حرفه‌ای		۴۰۸۱	۳۶۳۹	۶۸۳۱	۱۳۷۱۲	۲۰۴۸۸	۴۸۷۵۱	۳۶
دارای مدرک از آموزشگاه‌های آزاد		۶۵۱۵	۵۱۹۰	۴۳۷۵	۱۲۵۷۷	۲۰۸۵۴	۴۹۵۱۱	۳۶/۵
دارای مدرک از مراکز آموزشی وابسته به دولت		۳۳۳۳	۴۵۶۲	۴۷۲۰	۱۰۹۴۴	۱۳۵۶۷	۳۷۱۲۶	۲۷/۵
جمع کل		۲۰۱۱۶	۲۱۸۱۸	۲۶۷۲۹	۵۵۰۲۶	۸۶۸۴۹	۲۱۰۵۳	۱۰۰

همچنان که داده‌های جدول نشان می‌دهند از کل جویندگان کار ثبت نام شده در دفاتر کار یابی غیر دولتی استان تهران، ۳۵ درصد فاقد مهارت و ۶۵ درصد دارای مهارت می‌باشند. به عبارت دیگر داده‌های جدول حاکی از این است که تعداد جویندگان کار دارای مهارت تقریباً دو برابر جویندگان کار فاقد مهارت می‌باشد که این امر بیانگر روند رو به افزایش سطح مهارت جویندگان کار در استان تهران به ویژه طی سال‌های اخیر می‌باشد. بر همین اساس توزیع فراوانی جویندگان کار دارای مهارت بر حسب نوع مدرک آموزشی نشان می‌دهد که متقاضیان کار دارای مدرک مهارت از مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزشگاه‌های آزاد بیشترین تعداد جویندگان کار را به خود اختصاص داده‌اند.

در همین راستا بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار حاکمی از این است که طی سال‌های مذکور تعداد ۳۱۵۱۲ نفر در استان تهران توسط دفاتر کاریابی جذب بازار کار شده که از این تعداد ۱۱۸۰۰ نفر فاقد مهارت و ۱۹۷۱۲ نفر دارای مهارت بوده‌اند. در جدول شماره (۲) توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان بر حسب وضعیت مهارت و نوع مدرک آموزشی آنان آمده است:

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان در بین دفاتر کاریابی غیر دولتی بر حسب وضعیت مهارت در سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۵ (استان تهران)

وضعیت مهارت	سال	جمع کل		۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱
		تعداد	درصد					
فاقد مهارت		۱۱۸۰۰	۳۷/۵	۵۸۴۱	۲۲۳۸	۱۰۵۶	۱۴۰۵	۱۲۶۰
دارای مهارت		۱۹۷۱۲	۶۲/۵	۸۱۰۱	۵۴۷۸	۲۰۴۹	۱۸۲۶	۲۲۵۸
دارای مدرک آموزش فنی و حرفه‌ای		۸۳۲۲	۴۲/۲	۴۳۴۸	۱۹۶۸	۸۱۰	۶۲۹	۵۶۷
دارای مدرک از آموزشگاه‌های آزاد		۶۳۶۰	۳۲/۳	۱۷۲۸	۱۹۳۶	۶۸۴	۷۸۱	۱۲۳۱
دارای مدرک از مراکز آموزشی وابسته به دولت		۵۰۳۰	۲۵/۵	۲۰۲۵	۱۵۷۴	۵۵۵	۴۱۶	۴۶۰
جمع کل		۳۱۵۱۲	۱۰۰	۱۳۹۴۲	۷۷۱۶	۳۱۰۵	۳۲۳۱	۳۵۱۸

همچنان که داده‌های جدول فوق نیز نشان می‌دهند از کل جویندگان کار ثبت نام شده در دفاتر کاریابی غیر دولتی استان تهران که از طریق دفاتر یاد شده جذب بازار کار شده‌اند ۳۷/۵ درصد فاقد مهارت و ۶۲/۵ درصد دارای مهارت می‌باشند. به عبارت دیگر، داده‌های جدول بیانگر این است که جویندگان کار دارای مهارت از شانس و اقبال بیشتری نسبت به جویندگان کار فاقد مهارت جهت کسب فرصت شغلی و به کار گماری برخوردار بوده‌اند. بر همین اساس جویندگان کار دارای مدرک مهارت از مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با ۴۲ درصد بیش از سایر جویندگان کار جذب بازار کار شده‌اند.

بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان به تفکیک جنس بر اساس آمار و اطلاعات موجود نشان می‌دهد که از کل جویندگان کار ثبت نام شده در دفاتر کاریابی استان تهران طی سال‌های فوق‌الذکر تعداد ۷۲۸۱۸ نفر معادل ۳۵ درصد کل جویندگان کار، زن و ۱۳۷۷۲۰ نفر معادل ۶۵ درصد کل جویندگان کار را مردان تشکیل داده‌اند. به عبارت دیگر نتایج به دست آمده حاکی از این است که تعداد جویندگان کار مرد تقریباً دو برابر زنان می‌باشند. بر همین اساس بررسی وضعیت مهارت جویندگان کار بیانگر این است که از کل جویندگان کار مرد، ۶۵ درصد دارای مهارت و ۳۵ درصد فاقد مهارت می‌باشند. همچنین بررسی وضعیت مهارت جویندگان کار زن نشان می‌دهد که از کل جویندگان کار زن ۶۷ درصد دارای مهارت و ۳۳ درصد فاقد مهارت می‌باشند.

در همین راستا بررسی وضعیت به کار گماری جویندگان کار دارای مهارت نشان می‌دهد که از بین کل جویندگان کار دارای مهارت که از طریق دفاتر کاریابی غیر دولتی جذب بازار کار شده‌اند ۶۸ درصد را مردان و ۳۲ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. به عبارت دیگر داده‌های جدول فوق حاکی از این است که تفاوت ماهوی و معنی داری بین وضعیت مهارت مردان و زنان وجود نداشته با این حال، امکان جذب و به کار گماری جویندگان کار مرد که دارای مدرک مهارت از مراکز آموزشی می‌باشند دو برابر بیشتر از زنان می‌باشد. در جدول زیر توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان دارای مهارت به تفکیک جنس آمده است:

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان دارای مهارت به تفکیک جنس طی سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۵ (استان تهران)

جنس	سال	جمع کل		۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱
		تعداد	درصد					
مرد		۱۵۲۲۳	۶۸	۶۰۰۱	۳۳۷۸	۱۲۱۱	۲۲۲۹	۲۴۰۴
زن		۷۱۵۴	۳۲	۲۱۰۰	۲۱۰۰	۸۳۸	۱۰۰۲	۱۱۱۴
جمع کل		۲۲۳۷۷	۱۰۰	۸۱۰۱	۵۴۷۸	۲۰۴۹	۳۲۳۱	۳۵۱۸

بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان به تفکیک مالکیت و بخش های مختلف اقتصادی

بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار به تفکیک وضعیت مالکیت حاکی از این است که از کل جویندگان کار به کار گمارده شده توسط دفاتر کار یابی، ۹۰ درصد جذب بخش خصوصی، ۹ درصد جذب بخش دولتی و ۱ درصد نیز جذب بخش تعاونی شده اند. به عبارت دیگر داده های موجود نشان می دهند که بخش خصوصی بیشترین تعداد جویندگان کار را جذب نموده و بخش تعاونی با جذب تنها ۱ درصد پایین ترین تعداد جذب نیروی کار را به خود اختصاص داده است.

در جدول ذیل توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان به تفکیک وضعیت مالکیت واحدهای اقتصادی آمده است:

جدول شماره ۴ - توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان دارای مهارت به تفکیک وضعیت مالکیت طی سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۱ (استان تهران)

بخش	سال	جمع کل	
		تعداد	درصد
دولتی	۱۳۸۴	۱۱۶۱	۹
خصوصی	۱۳۸۴	۱۲۵۹۷	۹۰
تعاونی	۱۳۸۴	۱۸۴	۱
جمع کل	۱۳۸۴	۱۳۹۴۲	۱۰۰

بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان به تفکیک مالکیت و بخش های مختلف اقتصادی

در همین راستا بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار به تفکیک بخش های مختلف اقتصادی حاکی از این است که از کل به کار گمارده شدگان توسط دفاتر کار یابی، ۳۷/۴ درصد جذب بخش صنعت، ۶۱/۱ درصد جذب بخش خدمات و ۱/۵ درصد نیز جذب بخش کشاورزی شده اند. به عبارت دیگر داده های موجود نشان می دهند که بخش خدمات بیشترین و بخش کشاورزی پایین ترین تعداد نیروی کار را جذب نموده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان به تفکیک بخش های مختلف اقتصادی آمده است:

جدول شماره ۵ - توزیع فراوانی به کار گمارده شدگان دارای مهارت به تفکیک بخش های مختلف اقتصادی طی سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۱ (استان تهران)

بخش	سال	جمع کل	
		تعداد	درصد
صنعت	۱۳۸۴	۵۷۱۱	۳۷/۴
کشاورزی	۱۳۸۴	۱۱۲	۱/۵
خدمات	۱۳۸۴	۵۲۱۹	۶۱/۱
جمع کل	۱۳۸۴	۱۳۹۴۲	۱۰۰

بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار دارای مهارت به تفکیک رشته های مختلف آموزشی

توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده در دفاتر کار یابی نشان می دهد که جویندگان کار دارای مدرک مهارت در زمینه خدمات، برق، عمران، اتومکانیک و فناوری اطلاعات، بیشترین و جویندگان کار دارای مدرک مهارت در رشته های هنر، متالورژی و صنایع چرم و چاپ پایین ترین تعداد جویندگان کار را به خود اختصاص داده اند. بر همین اساس بررسی وضعیت اشتغال جویندگان کار دارای مدرک مهارت به تفکیک رشته های مختلف آموزشی حاکی از این است که مهارت آموختگان رشته های اتومکانیک، الکترونیک، تاسیسات و صنایع فلزی که در مرز رشته های فنی و تخصصی محسوب می گردند، بیشترین نسبت به کارگماری راداشته و حال آن که رشته های چاپ، کشاورزی، نقشه برداری، صنایع شیمیایی، آرایشگری و... که غالباً احتیاج به تخصص چندانی نداشته و یا در کشور ما به حالت اشباع درآمده اند، پایین ترین نسبت به کارگماری را به خود اختصاص داده اند.

عدم نظارت دقیق و مناسب بر نحوه عملکرد مراکز آموزشی به ویژه آموزشگاه‌های آزاد باعث شده تا این گونه مراکز توجه چندانی به بهبود کیفیت آموزش‌های ارائه شده در مراکز خود نداشته باشند و صرفاً به عنوان مکانی جهت اخذ مدرک آموزشی در نظر گرفته شوند

* ۶- عدم نظارت صحیح، مناسب و مداوم بر عملکرد مراکز آموزشی:

عدم نظارت دقیق و مناسب بر نحوه عملکرد مراکز آموزشی به ویژه آموزشگاه‌های آزاد باعث شده تا این گونه مراکز توجه چندانی به بهبود کیفیت آموزش‌های ارائه شده در مراکز خود نداشته باشند و صرفاً به عنوان مکانی جهت اخذ مدرک آموزشی در نظر گرفته شوند.

* ۷- محدودیت پذیرش کارآموز در برخی از رشته‌های آموزشی: با توجه به محدود بودن ظرفیت پذیرش برخی از رشته‌های آموزشی و همچنین عدم تمایل مدیران آموزشگاه‌های آزاد به سرمایه‌گذاری در این گونه رشته‌ها (به دلیل بالا بودن هزینه‌های آن) اغلب کارجویان به سمت فراگیری آموزش‌هایی سوق داده می‌شوند که مطابق نیاز بازار کار نبوده و یا با علائق و توانایی‌های آنان سازگار نمی‌باشد که همین امر از طرفی باعث هدر رفتن هزینه‌های آموزشی شده و از طرف دیگر افزایش نرخ بیکاری را به همراه خواهد داشت.

* ۸- عدم انجام تحقیقات و مطالعات در خصوص بررسی وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان:

یکی دیگر از مسائل و مشکلات سیستم فعلی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای کشور عدم اطلاع از وضعیت اشتغال کارآموزان به دلیل عدم انجام مطالعات و تحقیقات لازم در خصوص وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان می‌باشد.

بر این اساس ذکر نکته‌ای که در اینجا حائز اهمیت است این است که علی‌رغم فعالیت‌ها و اقدامات انجام شده در زمینه توسعه و گسترش مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای (مراکز آموزشی دولتی و آموزشگاه‌های آزاد)، به دلیل پایین بودن سطح کیفی آموزش‌های ارائه شده در مراکز مذکور و همچنین عدم انطباق آموزش‌های ارائه شده در این مراکز با نیاز بازار کار، در حال حاضر طیف وسیعی از جویندگان کار ثبت‌نام شده در دفاتر کارایی علی‌رغم داشتن مدرک مهارت از مراکز آموزشی بیکار بوده و در جستجوی کار می‌باشند، به گونه‌ای که بر اساس آمار و اطلاعات به دست آمده، تنها ۱۴/۵ درصد از جویندگان کار دارای مدرک مهارت از مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای کشور توانسته‌اند از طریق دفاتر مذکور جذب بازار کار گردند و ۸۶/۵ درصد علی‌رغم داشتن مدرک مهارت نتوانسته‌اند جذب بازار کار گردند. به عبارت دیگر، پایین بودن سطح مهارت جویندگان کار به دلیل استاندارد نبودن آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزشی و همچنین عدم انطباق نظام آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با نیاز بازار کار از عمده‌ترین عوامل مؤثر بر بیکاری می‌باشند.

بررسی مسائل و مشکلات مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای

در یک تقسیم‌بندی کلی، برخی از عمده‌ترین مسائل و مشکلات موجود در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای که باعث عدم کارایی این گونه مراکز در زمینه ارائه آموزش‌های مورد نیاز به متقاضیان شده است را می‌توان به شرح ذیل برشمرد:

* ۱- عدم توجه به سرمایه‌گذاری کافی در مراکز آموزشی:

با توجه به بالا بودن هزینه برخی از امکانات و تجهیزات آموزشی، مراکز آموزشی فنی و حرفه‌ای به ویژه آموزشگاه‌های آزاد، ترجیح می‌دهند تا دوره‌های آموزشی خود را در رشته‌هایی از قبیل خیاطی، قالبیافی، گلیم بافی، جاجیم بافی، آرایشگری و... که نیاز به سرمایه‌گذاری کمتری داشته و در جامعه نیز به حالت اشباع درآمده‌اند، برگزار نمایند و همین امر باعث شده تا مهارت‌آموختگان نتوانند پس از طی دوره آموزشی جذب بازار کار گردند.

* ۲- عدم دقت کافی در تعیین نیازهای آموزشی:

آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزشی عمدتاً بدون توجه به نیاز بازار کار مناطق مختلف کشور صورت گرفته و در ارائه و برگزاری دوره‌های آموزشی توجه چندانی به نیازهای آموزشی استان‌های مختلف کشور معطوف نمی‌گردد.

* ۳- عدم استفاده از مربیان مجرب و کارآموده:

با توجه به پایین بودن هزینه‌های مربوط به دستمزد اساتید جهت برگزاری دوره‌های آموزشی، مربیان ماهر و کارآموده تمایل چندانی برای فعالیت در مراکز آموزشی از خود نشان نمی‌دهند.

* ۴- عدم انعطاف کافی در برنامه ریزی‌های آموزشی:

آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای غالباً کهنه و قدیمی بوده و در برنامه ریزی‌های آموزشی، شرایط زمانی و مکانی و توجه به تغییر و تحولات صورت گرفته، کمتر مد نظر قرار می‌گیرد.

* ۵- عدم تلفیق و تطابق آموزش‌های تئوریک با آموزش‌های عملی:

عدم توجه کافی به آموزش‌های عملی و تاکید بیش از حد بر جنبه‌های نظری باعث شده تا دانش‌آموختگان پس از طی دوره‌های آموزشی در زمینه به کارگیری آموزش‌های ارائه شده با مشکل مواجه گردند.

پیشهادات:

اقتصادی و تلاش در جهت برگزاری دوره‌های آموزشی منطبق با نیاز کارفرمایان.

♦ تلاش در جهت برگزاری دوره‌های آموزشی با توجه به نیاز بازار کار مناطق مختلف کشور.

♦ انجام تحقیقات و مطالعات در خصوص شناخت وضعیت مهارت آموختگان بر حسب رشته‌های مختلف آموزشی.

♦ تخصیص اعتبارات ویژه جهت تجهیز مراکز آموزش فنی - حرفه‌ای به ابزار و امکانات مناسب و مورد نیاز.

♦ مطالعه و پژوهش در خصوص نحوه برقراری ارتباط بیشتر بین بخش صنعت و نظام آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

♦ توجه به توسعه و گسترش مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای به ویژه در مناطق مرزی و محروم کشور.

♦ اتخاذ تدابیری جهت اعطای وام و تسهیلات مورد نیاز به دانش آموختگان مراکز فنی - حرفه‌ای برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های خود اشتغالی.

♦ هماهنگی و همگامی آموزش‌های ارائه شده با تغییر و تحولات تکنولوژیکی.

♦ ارسال تقویم آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به دفاتر کاریابی جهت اطلاع مدیران دفاتر مذکور از رشته‌های آموزشی ارائه شده در مراکز آموزشی.

♦ نظرسنجی از مدیران دفاتر کاریابی جهت شناخت رشته‌های آموزشی مازاد و مورد نیاز هر استان.

♦ با توجه به طولانی بودن مدت زمان برخی از رشته‌های آموزشی (به عنوان مثال دوره‌های ۱۸ ماهه)، اغلب متقاضیان پس از گذشت چندین جلسه از شرکت در دوره‌های آموزشی خودداری می‌نمایند. بر این اساس جهت تشویق و ترغیب کار آموزان این گونه رشته‌های آموزشی به ادامه حضور در جلسات، پیشنهاد می‌گردد که ماهیانه مبلغی به عنوان حق کار آموزی برای پرداخت به آنان (در طول دوره آموزش) در نظر گرفته شود. □

با عنایت به موارد فوق الذکر و در راستای ارتقای سطح کمی و کیفی آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و انطباق هرچه بیشتر نظام آموزش فنی و حرفه‌ای با نیازهای بازار کار پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

♦ برگزاری دوره‌های آموزشی برای متقاضیان بر اساس وضعیت اقتصادی - اجتماعی استان مربوط.

♦ به روز نمودن آموزش‌های ارائه شده در مراکز آموزشی.

♦ شناسایی مشاغل جدید و تلاش در جهت بومی نمودن این مشاغل.

♦ تخصصی نمودن فعالیت دفاتر کاریابی بر اساس رشته‌های شغلی کارجویان.

♦ انجام مطالعات و تحقیقات لازم در خصوص بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

♦ برگزاری دوره‌های آموزش تکمیلی برای آن دسته از جویندگان کاری که علی‌رغم داشتن مدرک مهارت نتوانسته‌اند جذب بازار کار گردند.

♦ استفاده از تجارب سایر کشورها، به ویژه آن دسته از کشورهایی که در زمینه ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به جویندگان کار موفق بوده‌اند.

♦ تلفیق آموزش‌های کاربردی با مبحث علمی در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

♦ گنجاندن دروس مربوط به رشته‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در متون درسی مدارس کشور.

♦ استفاده از تجارب و توان متخصصان و افراد کارآموده جهت ارائه تجارب به متقاضیان.

♦ برقراری ارتباط هرچه بیشتر بین مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و دفاتر کاریابی و اتخاذ تدابیری جهت اولویت آموزش جویندگان کار معرفی شده از سوی دفاتر کاریابی.

♦ ارتقای سطح کیفی فعالیت آموزشگاه‌های آزاد و موظف نمودن این آموزشگاه‌ها برای برگزاری دوره‌های آموزشی منطبق با نیاز بازار کار.

♦ اجرای طرح نیازسنجی از کارفرمایان بخش‌های مختلف

منابع

- ۱- صالحی (ابراهیم)، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، مهارت‌های اساسی و تحولات اجتماعی (مجموعه مقالات اولین همایش نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان مازندران، ۱۳۸۳
- ۲- کامران (فریدون)، بررسی تناسب آموزش‌های فنی - حرفه‌ای با نیازهای جامعه، موسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۷۶
- ۳- کاوسی (طهماسب) بررسی ارتباط و تناسب آموزش‌های مهارتی با نیاز بازار کار، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۱۳۸۰
- ۴- از کیا (مصطفی)، جامعه‌شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی ایران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۴
- ۵- فرجادی (غلامعلی)، توسعه اقتصادی در جهان سوم، موسسه عالی پژوهش در برنامه ریزی و توسعه، ۱۳۷۸
- ۶- گزارش آشنایی با سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای ۱۳۸۳
- ۷- گزارش سیمای بازار کار طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۵، وزارت کار و امور اجتماعی، معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال، دفتر هدایت نیروی کار و کاریابی‌ها